

NAČRT DRŽAVNIH AKCIJ JSKD ZA SEZONO 2010/2011

dr. BOJAN KNIFIC

V prispevku navajamo izobraževanja in prireditve, ki jih centralna služba JSKD načrtuje za sezono 2010/2011. Podatki so okvirni; dopuščamo možnost, da bodo zaradi nepredvidljivih okoliščin spremenjeni.

IZOBRAŽEVANJA

ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN Ljubljana, oktober 2010–maj 2011

Seminar je namenjen vodjem odraslih folklornih skupin in perspektivnim članom v odraslih folklornih skupinah, ki znanje o ljudskem izročilu potrebujejo za uspešno vodenje odrasle folklorne skupine.

Predvidene vsebine:

- kinetografija (zapisovanje ljudskega plesa in giba),
- ljudska vokalna in instrumentalna glasba,
- teoretično o plesnem izročilu,
- odnos med dediščino in sodobnostjo,
- obvladovanje telesne tehnike,
- gledališki elementi v odrskih postavitvah,
- oblačilna dediščina Slovencev,
- razvijanje plesnosti,
- učenje slovenskih ljudskih plesov,
- ljudska glasba,
- metodika učenja ljudskega plesa.

Po končanem seminarju imajo udeleženci možnost, da izdelajo pisno nalogo ter s pisnim in ustnim preizkusom dokažejo poznavanje slovenskega ljudskega izročila. S tem si pridobijo naziv *strokovni vodja odrasle folklorne skupine*, ki jim omogoča obiskovanje nadaljevalnih seminarjev za vodje folklornih skupin.

ZAČETNI SEMINAR ZA VODJE OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN Ljubljana, oktober 2010–maj 2011

To izobraževalno obliko smo prvič izvedli v sezoni 2004/2005 in daje osnovna znanja, potrebna za kakovostno prenašanje prvin otroškega izročila in izročila odraslih v sodobnost. Seminar ni namenjen le vodjem otroških folklornih skupin, ampak vsem, ki se kakor koli ukvarjajo s poustvarjanjem prvin pretekle kulture in načina življenja otrok ali s prenašanjem otrokom prirejenih prvin izročila odraslih v sodobnost. Vzgajanju in spodbujanju oblikovanja nacionalne in lokalne identitete na Slovenskem je posvečeno premalo pozornosti zlasti pri izobraževanju mlade generacije, ki je zaradi neustreznega odnosa do

tega segmenta državljske vzgoje pogosto prepuščena sama sebi. Začetni seminar bo zato s svojo vsebino prispeval k vzgoji ustreznega odnosa do naše dediščine.

Predvidene vsebine:

- uvod v otroško izročilo,
- spoznavanje otroških iger,
- ljudska vokalna in instrumentalna glasba,
- otroška glasbila in zvočila,
- gledališki elementi v odrskih postavitvah,
- učenje pesmi,
- teoretično o plesnem izročilu,
- učenje preprostejših plesov,
- metodika učenja plesov, prilagojena starosti otrok,
- obvladovanje telesne tehnike,
- razvijanje plesnosti,
- učenje slovenskih ljudskih plesov,
- oblačilna dediščina Slovencev,
- oblačenje otrok v preteklosti,
- odnos med dediščino in sodobnostjo.

Po končanem seminarju imajo udeleženci možnost, da izdelajo pisno nalogo ter s pisnim in ustnim preizkusom dokažejo poznavanje slovenskega ljudskega izročila. S tem si pridobijo naziv *strokovni vodja otroške folklorne skupine*, ki jim omogoča obiskovanje nadaljevalnih seminarjev za vodje folklornih skupin.

FOLKLORNI TABOR ZA ODRASLE ŠEGE IN NAVADE V PROGRAMIH FOLKLORNIH SKUPIN Maribor, 8.–10. 10. 2010

Umestitev folklornega tabora za odrasle v čas, ko poteka državno srečanje odraslih folklornih skupin se zdi upravičena iz več vzrokov. Med njimi je najpomembnejši ta, da udeležencem tabora omogočimo ogled programov, ki so bili v tekočem letu najbolj ovrednoteni in zato izbrani na državno srečanje. Ogled teh programov in pogovori o njih spodbujajo kritično razmišljanje o prihodnjem razvoju folklorne dejavnosti, hkrati pa se ob bok državnemu srečanju postavlja produkcija folklornega tabora. Na tokratnem taboru bodo udeleženci spoznavali šege in navade, ki jih je mogoče povezati s plesom in interpretirati v folklornih skupinah.

DELAVNICA GODČEVSTVA NA SLOVENSKEM KAJ SPOROČAJO TERENSKI POSNETKI? Laško, 20. 11. 2010

Godčevske skupine, ki delujejo samostojno ali pa znotraj folklornih skupin, imajo velike težave s poustvarjanjem viž, saj pogosto premalo poznajo temeljne značilnosti ljudskega načina igranja. Njihove izvedbe se bistveno oddaljujejo od nekdanjih, kar pa ni cilj njihovih aktivnosti. S seminarjem jih nameravamo opozoriti na terenske posnetke, ki ponujajo vpogled v nekdanje izvedbe, ter jih s tem spodbuditi, da ne bi igrali le starih viž, ampak bi te stare viže igrali tudi na star način.

**SEMINAR PETJA LJUDSKIH PESMI
GLAS V LJUDSKEM PETJU**
Laško, 20. 11. 2010

V preteklih letih smo se v izobraževanjih vodij pevskih skupin in pevcev posvečali mnogo vprašanjem – predvsem tistim, ki so bila povezana z večglasnim petjem. Tokrat pa se bomo usmerili v postavljanje glasu, kajti ugotavljamo, da ljudje vse manj pojejo, zaradi česar se spreminja tudi zven pevskih skupin. Na seminarju bodo vodje predstavili terenske izkušnje in skušali pokazati, kako naj ljudje pojejo, da bodo zveneli po ljudsko.

**PROGRAMSKO SVETOVANJE NA
TERENU**
Ljubljana in drugi kraji, januar–maj 2011

Folklorne, pevske in godčevske skupine navadno delujejo kakovostno, če imajo ustrezno usposobljene vodje, ki so sposobni strokovna spoznanja prenašati na svoje člane. Kljub opravljenim začetnim in nadaljevalnim seminarjem, ki vodjem skupin pomagajo pri pridobivanju znanj in oblikovanju ustreznih programov, se dogaja, da zaradi posameznih pomanjkljivosti ti še vedno ne presežejo lokalnih ali regijskih okvirov. Zato v letu 2011 načrtujemo, da bodo izbrani strokovnjaki odšli k skupinam, ki bodo na podlagi razpisa zaprosile za pomoč, in jim pomagali pripraviti kakovosten program, s katerim se bodo lahko predstavile širši javnosti.

**BREZPLAČNO SVETOVANJE NA
TERENU**
Ljubljana, januar–maj 2011

Strokovni spremljevalci območnih srečanj otroških in odraslih folklornih, pevskih in godčevskih skupin ugotavljajo, da na Slovenskem obstajajo nekatera območja, kjer kakovostnih skupin, ki bi poustvarjale slovensko izročilo, skoraj ni. Zato bodo strokovni spremljevalci na podlagi spremljanja srečanj otroških in odraslih folklornih skupin ter srečanj pevskih in godčevskih skupin izbrali nekaj tistih, ki bi jim brezplačno svetovanje lahko pomagalo do višje kakovostne ravni. Skupine bodo povabljeni k sodelovanju, in če se bodo povabilu odzvale, jim bomo namenili strokovno pomoč v obliki konkretnega svetovanja pri oblikovanju programa.

**POSVET S STROKOVNIMI
SPREMLJEVALCI**
Rogaška Slatina, 15.–16. 1. 2011

Dosedanji vsakoletni nekajurni posvet s strokovnimi spremljevalci srečanj otroških in odraslih folklornih skupin ter srečanj pevcev in godcev bomo v letu 2011 razširili na dvodnevni posvet, na katerem se bomo pogovorili o dosedanjih usmeritvah in skušali poiskati možne nove poti spremljanja in razvijanja folklorne dejavnosti. Predvidevamo, da se ga bodo udeležili dosedanji strokovni spremljevalci srečanj in kandidati, ki imajo zadosti znanj, da bi to delo opravljali v prihodnje. V ločenih delovnih skupinah se bodo udeleženci posvečali programom in programskim usmeritvam otroških folklornih skupin, odraslih folklornih skupin ter pevskim in godčevskim skupinam.

**NADALJEVALNI SEMINAR ZA VODJE
ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN
ŠTAJERSKA, 2. DEL**
Maribor, 28.–30. 1. 2011

Seminar bo sestavljen iz teoretičnega in praktičnega dela. V teoretičnem delu bodo seminaristi spoznali različne možnosti poustvarjanja plesnega izročila Štajerske, v praktičnem delu pa se bodo učili ljudskih plesov Slovenskih goric ter Ptujkega in Dravskega polja, ki so zapisani v knjigi Mirka Ramovša *Polka je ukazana*. Pogoj za udeležbo na tem seminarju je opravljen začetni seminar za vodje odraslih folklornih skupin, izdelana pisna naloga in ustni zagovor. Na seminar bodo sprejeti tudi vodje folklornih skupin s Štajerske, ki še nimajo opravljenega začetnega seminarja, a ga nameravajo obiskati v prihodnje.

**NADALJEVALNI SEMINAR ZA VODJE
OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN
ŠTAJERSKA, 2. DEL**
Maribor, 28.–30. 1. 2011

Poseben, skoraj izključno na plesno izročilo vezan nadaljevalni seminar za vodje otroških folklornih skupin bomo tokrat pripravili prvič. Na njem bodo udeleženci spoznavali plesno izročilo Slovenskih goric ter Ptujkega in Dravskega polja, učenje plesov pa bo prilagojeno delu v otroških folklornih skupinah. Ob spoznavanju plesnega izročila se bodo posvečali tudi pripravi odrskih postavitev za otroške folklorne skupine.

**OBLAČILNA DEDIŠČINA
DEDIŠČINA VEZENIN V OBLAČENJU**
Kranj, 4.–6. 3. 2011

Vezenine sodijo med tiste prvine v oblačilni dediščini, ki se jim je zaradi dekorativne vloge in vrednosti treba še prav posebej posvečati. Najdemo jih na skorajda vseh sestavinah nekdanje oblačilne porabe, še zlasti pogoste pa so pri ženskih oblačilih. Med posebno dragoceno oblačilno dediščino sodijo vezene peče, katerih izdelavi se bo na seminarju posvetila ena od dveh skupini. Druga skupina se bo ukvarjala z drugimi vprašanji oblikovanja kostumskih podob v folklornih skupinah.

**RAZVIJANJE PLESNOSTI V OTROŠKIH
FOLKLORNIH SKUPINAH**
Ptuj, 19. 3. 2011

Glavna naloga otroških folklornih skupin je, da poustvarjajo otroško izročilo (otroške rajalne in druge igre, pesmi ...). Ob tem se lotevajo tudi poustvarjanja plesnega izročila odraslih, za kakovostno tovrstno delo pa vodje otroških folklornih skupin potrebujejo posebna znanja. Pri otrocih morajo njihovi starosti in plesnim sposobnostim primerno razvijati plesnost, s čimer ustvarjajo ustrezno podlago za kakovostno poustvarjanje plesnega izročila.

RAZVIJANJE PLESNOSTI V ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPINAH
Ptuj, 19. 3. 2011

Vsi se zavedamo, da sposobnost plesanja človeku ni dana sama po sebi, ampak se jo je treba priučiti. Razvijanje plesnih sposobnosti je pomembno tako za plesalce sodobnega plesa in baletnike kot tudi za člane folklornih skupin, ki poustvarjajo in v sodobnost prenašajo plesno izročilo. Eno je učenje že izkušenih folklornikov, ki imajo razvit občutek za ritem in težnost, drugo pa je učenje začetnikov, ki se z ljudskim plesom srečujejo na novo. Seminar bo posvečen iskanju ustreznih poti za razvijanje plesnosti pri začetnikih.

SEMINAR OB RINGARAJA 2011: OTROŠKE FOLKLORNE SKUPINE IN FOLKLORNI KROŽKI
Laško, 28. 5. 2011

Ob državnem srečanju otroških folklornih skupin, ki poteka pod nazivom Ringaraja 2010, že četrtič razpisujemo tudi seminar, namenjen vsem, ki se ukvarjate s poustvarjanjem izročila v vrtcih in osnovnih šolah ter v otroških folklornih skupinah in folklornih krožkih. Združitev praktičnega spoznavanja otroškega in otrokom primerne ljudskega izročila z ogledom državnega srečanja otroških folklornih skupin se je v preteklih letih pokazala kot izjemno koristna, saj spoznavanju področja sledijo odrske predstavitve izbranih otroških folklornih skupin, ob katerih udeleženci izobraževanja dobijo konkreten vpogled v prakso. Seminarja se lahko udeležijo odrasli in otroci, slednjim je udeležba na seminarju lahko nagrada za njihov trud.

GODČEVSKA DELAVNICA: LJUDSKA GLASBILA IN LJUDSKA GLASBA
Beltinci, 29.–31. 7. 2011

Godci, ki igrajo ljudsko glasbo v folklornih ali posebnih godčevskih skupinah, se poslužujejo glasbil starejšega in mlajšega nastanka. Na zven godčevskega sestava ima starost glasbil pomemben vpliv, še zlasti na primer pri diatonični harmoniki, ki je v zadnjih desetletjih doživela zelo intenziven razvoj. Spremenila se je tako njena zunanja podoba, za igranje ljudske glasbe pa je še bolj pomembna sprememba zvokovnih možnosti, ki jih nova harmonika ponuja. Nove možnosti, ki jih ponuja harmonika in druga nova glasbila, je zato treba kritično vrednotiti in iskati možnosti, da bi ljudska glasba kljub novim, od ljudskosti odmaknjenim glasbilom, zvenela ljudsko.

PEVSKA DELAVNICA: PETJE NA TRETKO IN ČETRTRKO
Beltinci, 29.–31. 7. 2011

Ponekod na Slovenskem ljudske pesmi še živijo med ljudmi in se spontano prenašajo iz roda v rod, drugje pa za njihovo oživitev skrbijo le folklorne in druge podobne skupine. Pevska delavnica bo zato namenjena poustvarjalcem naše pevske dediščine, tema pa bo učenje večglasnih pesmi ter petje »na

tretko« in »na četrtrko«. Na seminarju bodo udeleženci dobili nekaj teoretičnih navodil v zvezi s poustvarjanjem ljudskih pesmi, večji del pa bo namenjen praktičnemu učenju pesmi, ki jih je mogoče peti »na tretko« in »četrtrko«.

OTROŠKI FOLKLORNI TABOR
Planica, 15.–18. 9. 2011

Poleg začetnega seminarja za vodje otroških folklornih skupin poustvarjanju otroškega izročila posvečamo posebno pozornost še s taborom, na katerem bomo obdelovali plesne motive v otroških folklornih skupinah. Temeljni cilj tabora je strokovno usmerjanje otroških folklornih skupin in njihovih vodij. Do zdaj smo se na taborih ukvarjali s številnimi problemi, na katere smo naleteli pri delu z otroškimi folklornimi skupinami. Mnoge smo uspešno rešili in tako spodbudili kakovostno rast skupin, ki se odraža v inovativnih predstavvah na območnih, regijskih, predvsem pa na državnem srečanju otroških folklornih skupin. Na tokratnem taboru bomo nekoliko več časa kot običajno namenili sodobni interpretaciji plesnega izročila in vključevanju plesov odraslih v programe otroških folklornih skupin.

ALPE-ADRIA: MEDNARODNA DELAVNICA ZA OTROŠKE FOLKLORNE SKUPINE
Debeli Rtič, avgust ali september 2011

Mednarodno sodelovanje je na področju folklorne dejavnosti že leta zelo intenzivno zlasti v okviru prizadevanj Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije, v letu 2011 pa tudi na JSKD v sodelovanju z Avstrijo in Italijo načrtujemo izvedbo mednarodne delavnice, namenjene vodjem in članom otroških folklornih skupin. Na njej se bodo udeleženci seznanjali s plesnim izročilom Slovencev, Avstrijcev in Italijanov, posebna pozornost bo posvečena spoznavanju otroškega izročila vseh treh dežel.

FOLKLORNI TABOR ZA ODRASLE ODRSKE FORMACIJE
Maribor, 7.–9. 10. 2011

Folklorni tabor za odrasle sodi med najpomembnejše spodbujevalce razvoja odraslih folklornih skupin na Slovenskem. Na njem vodje folklornih skupin skupaj s člani ustvarjajo nove odrske postavitve, v katerih se kažejo trenutno najustreznejši odgovori na vprašanje, v katero smer naj se razvija folklorna dejavnost. Na folklornih taborih so revidirani pretekli koncepti priprav programov odraslih folklornih skupin, ob novih temah pa se odpirajo nove možnosti sodobnega poustvarjanja plesnega izročila.

DELAVNICA: GODČEVSTVO NA SLOVENSKEM
Šentjernej, 19. 11. 2011

Za uspešno revitalizacijo plesne dediščine je treba vzgojiti godce, ki bodo v sodobnosti znali igrati za ples še kaj drugega kot

le valček in polko. Pogosto se dogaja, da ljudski godci in poustvarjalci plesnih viž igrajo le še v koncertnih dvoranah, kjer možnosti za ples ni. Seminar bo tako skušal spodbuditi godce, ki igrajo v različnih zasedbah, da se bodo znali prilagoditi »plesnemu« občinstvu in za ples zaigrati ne le valček in polko, temveč tudi kaj drugega (na primer mlinček, mrzulin, mazurko, štajeriš ipd.).

SEMINAR: PETJE LJUDSKIH PESMI Šentjernej, 19. 11. 2011

Skladno s prenovljenim državnim srečanjem pevcev ljudskih pesmi ter godcev ljudskih viž, ki eno leto daje prednost sodobnim poustvarjalcem glasbenega izročila, drugo leto pa neposrednim nosilcem izročila, tudi tovrstna izobraževanja prilagajamo novim smernicam. Na seminarju, kjer bo kratkemu predavanju o pevskem izročilu sledila delavnica, bodo udeleženci seznanjeni z možnostmi za ustrezno vnašanje ljudskih pesmi v sodobnost. Delo bo predvidoma potekalo v več skupinah, v njih pa si bodo izkušnje delili mlajši in starejši.

DELAVNICA: HARMONIKA KOT LJUDSKO GLASBILO Šentjernej, 19. 11. 2011

Harmonika je ljudsko glasbilo, ki mu je zaradi tradicije in intenzivnega razvoja narodno-zabavne glasbe pripisana »slovenskost«. Ne gre za to, da bi bila harmonika »najbolj slovensko glasbilo«, ampak za to, da je temu glasbilo »slovenskost« pripisana zaradi pomena, ki ga ima pri vzpostavljanju slovenske identitete v drugi polovici 20. stoletja in pozneje. Načini igranja na harmoniko se iz desetletja v desetletje spreminjajo, cilj seminarja pa bo usmerjen v spoznavanje načinov igranja pred 2. svetovno vojno.

VČERAJ, DANES, JUTRI Ljubljana, 3. 12. 2011

Enodnevni seminar, na katerem imajo različni predavatelji možnost predstavitve pereče problematike, so namenjeni razvijanju različnih pogledov na prihodnji razvoj folklorne dejavnosti. V okviru tega seminarja bomo pripravili okroglo mizo s poustvarjalci ljudskega izročila, eno temo bomo namenili delovanju folklornih skupin manjšinskih etničnih skupnosti, posebej se bomo posvetili delovanju mladinskih folklornih skupin, katerih dejavnost je v zadnjih letih v upadanju, eno od predavanj pa bo posvečeno vprašanju protokola na prireditvah, ki jih pripravljajo folklorne skupine.

PRIREDITVE

LE PLESAT ME PELJI 2010, 2. DEL – DRŽAVNO SREČANJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN Maribor, 9. 10. 2010; 2. del

Drugi del državnega srečanja od leta 2009 povezujemo s pravo folklorne tabora za odrasle, ki se ga udeleži več kot

sto vodij in članov folklornih skupin, ogled državnega srečanja pa jim predstavlja dodatno izobraževanje. Skupine, ki se predstavijo na 2. delu državnega srečanja, so tako postavljene pred specifično, navadno kritično občinstvo, vodje skupin pa si ob ogledu izbranih programov ustvarjajo vizijo svojega razvoja.

PEVCI NAM POJEJO, GODCI PA

GODEJO 2010

Državno srečanje pevskih in godčevskih skupin
Laško, 20. 11. 2010

Kot ugotavljajo strokovni spremljevalci srečanj pevskih in godčevskih skupin, je pevskih skupin, ki bi bile neposredno povezane z glasbenim izročilom in bi njihovo izvajanje lahko označili kot zgledno, vedno manj, predvsem pa se ob bok njim težko postavljajo poustvarjalne skupine. Glede na to, da je skupine, ki se ustanavljajo na novo, in skupine, ki že delujejo, a njihovi člani niso bili tesneje povezani z ljudskim petjem, težko primerjati s pevci, ki imajo povsem drugačno tradicijo, smo se odločili, da državna srečanja pripravljamo bienalno, in sicer se eno leto predstavljajo poustvarjalci, drugo leto pa skupine, ki so še primarno povezane z ljudskim petjem. Na območnih srečanjih se bodo tudi v naslednji sezoni tako kot do zdaj predstavljale vse skupine (in posamezniki), ki se ukvarjajo z ljudskim petjem in godčevstvom. V letu 2009 so imeli strokovni spremljevalci srečanj nalogo, da so za regijsko srečanje pripravili program, katerega najmanj tretjino so predstavljali poustvarjalci ljudskega petja in godčevstva, na državnem srečanju pa so se predstavili zgolj oni. V letu 2010 bodo posebne pozornosti ponovno deležni neposredni nosilci izročila.

RINGARAJA 2011 – DRŽAVNO SREČANJE OTROŠKIH FOLKLORNIH SKUPIN Laško, 28. 5. 2011

Na državnem srečanju se bo predvidoma predstavilo od 8 do 10 otroških folklornih skupin iz različnih predelov Slovenije, ki bodo uspešno prešle tristopenjski sistem selekcije ter s tem dokazale svojo inovativnost in kakovost v poustvarjanju otroškega izročila. V okviru državnega srečanja bomo še posebej spodbujali kreativnost vodij otroških folklornih skupin in njihovih članov, saj se moramo vsi skupaj zavedati, da dediščine v sodobnost ne moremo prenašati brez ustreznega spreminjanja in prilagajanja potrebam sodobne družbe. Hkrati bomo vztrajali na tem, da je osnovno poslanstvo otroških folklornih skupin poustvarjanje otroškega izročila oziroma izročila odraslih, ki je otrokom ustrezno prilagojeno.

LE PLESAT ME PELJI 2011, 1. DEL – DRŽAVNO SREČANJE ODRASLIH FOLKLORNIH SKUPIN Beltinci, 31. 7. 2011

Folklorne skupine, ki gradijo svoj program na prvinah izročila domačega okolja, so zaradi omejenega dostopa do arhivskega gradiva in zaradi neraziskanosti terena pogosto prisiljene v lastno raziskovanje. S tem dosega dviganje zavesti svojih vodij,

članov, simpatizerjev, soustvarjalcev, gledalcev ... o pomenu domačega izročila ter s tem pozitivno vplivajo na oblikovanje lokalne in nacionalne identitete. Po drugi strani pa v mestih obstajajo folklorne skupine, ki se lotevajo interpretacij izročila različnih območij, a je njihovo delo bolj zahtevno, ker so od izvorov izročila bolj odmaknjeni. Na državnem srečanju odraslih folklornih skupin v Beltincih bo mogoče videti ene in druge, pogoj za izbor pa je, da v preteklem letu na državnem srečanju niso sodelovale, s čimer razširjamo krog skupin, katerih programi bi bili vredni predstavitve na državni ravni.

